

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marți, Joi și Sâmbătă.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45

Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 80 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiu, 21 Februarie, 1894.

Deputatul ovreu din dietă Visontai Soma ținând discursul seu la cestiunea proiectului de căsătorie a Țării, după logica lui ovreiească de stat, că deore-ce naționalitățile, va să Țică, maioritatea cetățenilor sunt contra proiectelor bisericesci, tocmai pentru aceea trebuie primite și introduse, căci se vede, că vor fi o armă puternică contra lor.

Pornind din acest incident „Bud. Hirl” din 1 Martie a. c. scrie un prim articol, cu titlul „politica bisericescă a naționalităților”, în care se arată că proiectul guvernului, ce se debate acum în dietă, nu va fi folositor magiarismului, ci va strica, pe când forma arătată de Apponyi în proiectul seu de conclud este mai favorabilă și articol se cuprind unele supoziții și deducțiuni tot așa de curioase, ca a ovreului Visontai, dăm din el unele pasaje, în cari se cuprind și adevăruri:

„In discuțiunea ce decurge în parlament, se Țică în articol, asupra proiectelor bisericesci momentele politice urmate de naționalități tot mai pronunțate es la ivelă. Nici nu e cu putință tocmai la noi, unde am creat și o lege despre naționalități, în secolul ideii naționale predominantă nu e cu putință ca acest element să nu-și aibă influența într-o cestiune de reformă mare. La acesta se mai adăogă, că diferitele naționalități ale noastre fac parte din tot atâtea biserici, că cestiunea naționalităților este mai mult decât pe jumătate cestiunea bisericescă.

„Nimeni nu poate nega că organizarea unitară a raporturilor de viață celor mai importante și predarea lor în mâinile guvernului ca atare este un factor al simțământului comun între stat și a solidarității morale. Astfel căsătoria civilă obligatorie, după aparență poate să înseineze în mod considerabil interesul unității naționale.

Depinde dela împrejurări, că ea servește în adevăr interesele acelea.

„Românii se pregătesc a Ține în trunire în contra reformelor; Sârbii ar voi să constringă pe deputatul din Neoplanta să voteze contra proiectelor; panslaviștii și ei au făcut unele declarații și fapte. Tote acestea vorbesc în contra reformelor. Din acestea un orator a tras astăzi concludia și nu fără logică(?), că étă: acești domni se tem de proiecte de aceea le consideră ca stricaciôsă pentru ei, prin urmare cu atât mai mult trebuie să fie votate. Dar durere, nu totdeuna aceeașă că este logic, er' tocmai din logică...
„Preotul naționalist și agitatorul vor înfățișa poporului blând biserica și statul față în față. Vor Țice că statul prăpădește biserica și pe slujbașul lui D-Țeu. Poporul nu Ține socotela de prințipi și valorea marii unității triumful și valoarea dreptului matrimonial unitar, nu-și dă sémă de progresul liberal. El judecă numai întâmplări mici, noutățile ce stau în contradicere cu obiceiurile lui; tot ceea ce trece peste mintea lui, ori-ce reformă i-o lămurește popa, învățatori și agitatori. Cine se va pune în cale povestirilor acestora în sinul familiei, la botezuri, în vreme de mâhnire, la morți, în convobiri înaintea bisericii, pe lavița dinaintea casei?

„La mijlocele agitatorice ale naționalistilor se va adauga pelângă momentul de rassă și cel religios mai mult decât până acuma. Tocmai în aceea sta și până acuma puterea mare a mișcării naționaliste la noi, că se afla în vârtejul ei locuința preotului și biserica. De acum înainte înseamnăteea acestor împrejurări va crește afară din cale.

După ce astfel arată, că proiectul căsătoriei civile obligate nu duce cu destulă siguranță la scopul final, la magiarizare, continuă astfel, debacând pe lângă ideile lui Apponyi:
„A căuta o legătură înfăcătore cu conlucrătorii morali ai poporului și a esercia asupra lor o influență bi-

nefăcătore: étă ceea ce cred eu că este calea mai sigură spre isbândă, decât măsurile contrare. Deja nepăsarea arătată față cu ei este periculôsă, dar dacă le mai causăm încă și pagubă?

„Impregiurările noastre nu sunt așa de simple ca în alte țeri. La noi întocmirea în sens național se află în stare mai primitivă decât la alte națiuni. Bine înțeles că căsătoria civilă este lucrul cel mai simplu (mai ales dacă există condițiunile recerute), dar în politică nu este hotărâtor ceea-ce este mai simplu, ci ceea-ce este mai bine impregiurării; cu ceea ce statul își ajunge ținta în modul cel mai potrivit.

Va să Țică și unii și alții au în vedere numai magiarizarea. Apoi dacă așa este, adevăr să cuprind în pasagiul, cu care se încheie articolul, deși e Țis numai de privire la magiari:

„Ce pagubă și neplăceri vor fi, acele nu le vor suferi oratorii, ce și câștigă lauri în desbaterea din dietă, ci locuitorii Ținuturilor espuse și patria, acesta e sigur.

Da, e sigur că patria va suferi, dacă „părinții patriei” să conduc de logică lui Visontai, că chiar aceea să se introducă la ce naționalități, cari laolaltă sunt în maioritate, sunt contrare, pentru-că ved, că le este stricaciôs.

Slab lucru!

Proiectul de lege despre căsătoria civilă în dietă.

În ședința de Miercuri 28 Februarie au vorbit la proiect dep. Kovács, Szentiványi, Visontay, Szalay și Daniell.

Kovács declară, că proiectul nu-l mulțămese pe deplin, precum în privința Croației și a căsătoriilor între militari, mai departe nu conține dispoziții privitoare la legitimitatea copiilor etc. dar cu toate acestea primesc proiectul.

Szentiványi critică proiectul ca-tolicilor, precum și adunarea liberală

proiectată, pentru-că amândouă urmăresc desbinarea „națiunii” după confesiuni. Salută cu bucurie acea parte a proiectelor, care inaugurează dreptul matrimonial unitar și judicatura de stat. El a așteptat însă, că guvernul va presenta un proiect de lege bine elaborat, dar cu acesta nu se spune nici aceea, care organ al statului va avé să încheie căsătoria. Proiectul de lege despre esercierea liberă a religiei îl respinge, din cauză că permite ireligiositatea. Deasemenea e în contra modificării art. de lege 53 din 1868. El se alătură proiectului de conclud al lui Apponyi.

După un răspuns în cestiune personală al lui Polonyi, urmăz Soma Visontai (ovreu) care face câteva observări la discursul din ședința premergătoare al contelui Pongrácz. Ca și acesta, oratorul și dusesce, ca sentențele religioase și susceptibilitatea confesională să fie crutate. Numai cât crutare să se aplice față cu toate confesiunile. Dacă peste tot e vorba de jertfe, apoi acestea trebuie aduse de toate confesiunile în măsură egală.

Polemizează apoi cu vorbirea lui Hódossy din ședința premergătoare, precum și cu alți vorbitori. În urmă cetese o telegramă a alegătorilor sârbi, prin care acestia îl provocă, ca să voteze în contra proiectului.

Din telegrama cetită el deduce, că contrarii proiectului se aliază cu naționalitățile și că proiectul, după-ce naționalitățile se tem de el, trebuie să fie de mare folos pentru magiarism. Primesc proiectul.

Mai vorbesc Emeric Szalay, contra proiectului și Ernst Daniel pentru el, variând ambi argumentele vorbitorilor de ședința.

În ședința de Joi, 1 Martie au vorbit contele Szapáry László, Szász Károly, Kovács Albert, Morzsányi și Ságghi.

Szapáry László spune, că căsătoria civilă nu este progres, căci progres e numai aceea-ce desvortă moravurile, religioase, iubirea de patrie și Ținea deosebită a legilor. Invinuesc

FOITA.

E mai bine a nu cunoște viitorul decât a-l cunoște.

Care este omul, care nu și-a frământat creierul pentru a afla ce-i va aduce Țiua de mâne. Care este spiritul pessimist sau optimist, care nu a avut curiositatea a pătrunde în întunerecul viitorului.

Care este spiritul cugetător, care, când vorbese de realizarea vre una din planurile sale, nu pune aceea conjuncțiune de un înțeles mistic, care cuprinde o lume întregă, conjuncțiune ce coordinează Țiua de aci cu Țiua de mâne, ora de acum cu ceea ce vine, a ceea conjuncțiune, care este dacă, ce despărte idealul de realitate, iluziunea de decepțiune.

Viitorul nostru nu este alt ceva, după cum spun unii oameni cu înțelegință superioară, decât edificiul cauzelor din prezent, după alții un capriciu al fatalității. — Ne întrebăm însă:

Pe care din aceste trebuie să o primim ca adevărată?

La această întrebare, încă nimeni n'a răspuns cu siguranță, până acuma.

Totuși, omul e scrutător din fire, are o curiositate invincibilă, curiositate înăscută de a-și cunoște viitorul.

Adesea ori îl vedem încercând imposibilul, pentru a descoperi secretul ce nimeni nu l'a cunoscut.

Căci putut-am afla ore un om care să-și cunoască viitorul? Nimenea, nici unul! Cea ce ni s'a întâmplat este trecutul ceea ce ni se întâmplă este prezentul și dorința de a sci ceea ce următor este viitorul. Viitorul este dar un țerm, la care nu ajungem nici odată căci dorul de a-l cunoște ne frământă până la morțe. Ce ar urma însă dacă am cunoște viitorul? Forțe lesne de esplicat. Zelul, imaginațiunea, ambițiunea, plăcerea cu care am întreprins în totdeuna acțiunile noastre ar încreta ne totul; facultățile care concure pentru a ne înducei viața, ar dispărea. Căci care ar fi omul care sciind că legile viitorului sunt nestrămutate ar lucra pentru a-și îmbogăți memoria sau pentru a lăsa posterității un ce folositor.

Dacă am sci de esemplu, că Țiua de mâne ne este favorabilă, resltă din natura omului chiar, de a nu întrebuița Țiua de

aci; cât despre cele alte efecte ale inimei nu putem vorbi decât cu forțe multă rezervă, pentru că adeseori să întâmplă să prevedem prin inteligință, pasul greșit al inimei și cu toate acestea să nu-l împedecăm. — Ne este favorabil, a nu cunoște surisul sau lacrima Țilei de mâne, căci viața din nefericire nu este dulce, decât privită prin prima iluziunilor, și ceva curios ne nascem pentru viitor, trăim pentru densusul, sperând în veci la o viață mai bună și murim cu toate acestea fără a-l cunoște.

Viitorul, conștientul și credința că el nu uită de nimeni să ne conducă și să lumineze în veci calea noastră și atunci se fim siguri, că cu toate că pentru noi viitorul rămâne un punct de întrebare, totuși vom fi gata a suferi cu abnegațiune lucrurile neplăcute ce el ne rezervă cu îmbelșugare, punând în schimb mai mult preț pe cele plăcute, care sunt așa de puține la număr, dar care ne face să uităm chiar trecutul cel mai trist.

Conchidem deci prin acesta: Omul nu poate sci ce-i va aduce Țiua de mâne, trebuie dar să lucreze neîncetat cu speranța, că va veni un timp când planurile, aspirațiunile sale vor fi realizate.

M. M. U.

Din puțin la nimica.

— Anecdota. —

Cărpaciul Joșca era meșter-strică de frunte în satul Orbești. După cum era de măiestru așa avea și de lucru, și tot așa îi era și plata; cu alte cuvinte: cum-i șfintul, așa-i și tămăia și chiar de aceea era sărac de sta se ródă porlôge, de sărac ce era.

Dar cu toate acestea pofta de a se îmbogăți crescea, dar creșcea înzădar.

Totă averea lui consta din vre-o câteva dărațe de lemn pe cari le numea calapode, o sulă și o găină, carea tocmai clocea și în carea îi sta totă nădejdea de a se îmbogăți: se ajungă din puțin la ceva, — sau la nimica.

După-ce Joșca cu soția sa în loc de dejun gustară puțină țuică, din care să plămă-

governul, că s'a aliat cu kossuthiștii, ca cei mai radicali, și declară că e contra proiectului.

Vorbesce apoi Szász Károly pentru proiect citând din Deák, Kossuth și alții. El află, că căsătoria civilă e o cerință națională. La sfârșit vorbesce din punctul de vedere al protestantismului, și declară că deși are bănueli, acelea toate i le desființază: ideea de stat magiar și primesce proiectul.

Tot din punct de vedere protestant a vorbit Kovács Albert, vice-președintele partidului național, declarând că nu are să voteze căsătoria civilă. Apróbă punctul de vedere al partidului național, care nu primesce altfel de căsătorii decât care nu vatămă sentimentul religios.

Morzsanji, se încercă să arete că nu e nici un pericol pentru catolicism prin noua lege și o apróbă, ér' Ságbi Gyula vorbesce contra proiectului arătându-i unele scăderi.

Revista politică.

De câțva timp se urgăza lucrările pentru rezolvarea autonomiei catolice, reclamată atât de des. Mai multe ședințe s'au ținut până acuma de către comisiunea anume instituită spre acest scop și la care aparțin atât membrii clericali cât și mireni. După toate presemnele lucrările vor și ajunge la finalizare, mai vârtos, că și guvernul sprinnesce în actuala situațiune grea, finalizarea acestei chestiuni, pentru a mai slăbi ținuta bisericii catolice referitoare la proiectele bisericesci ale guvernului.

În una din ședințele din urmă canonicul gr. cat. Paul Vela a făcut propunerea, că diecesa de Oradea-mare, care face parte întregitoare din metropolia de Blăș se nu fie luată în autonomia bisericii catolice din Ungaria. Membrii conferinței nu numai că n'au primit această propunere, dar au respins chiar și cererea canonicului ca propunerea acestuia să fie inclusă în protocol.

Diarul „Economist” din Londra publică scirea, că întră România și Bulgaria, s'au urmat acum câte-va zile: negocieri secrete, care au dat un rezultat satisfăcător, stabilindu-se primele baze ale confederației balcanice.

Rezultatul pozitiv al acestor negocieri este alianța militară, ce s'a încheiat între aceste două state. Conform dispozițiilor acestei alianțe, statele contractante se obligă a se apăra reciproc în cas de război. Acastă alianță militară se consideră în Anglita ca un fapt îndeplinit și ea este pusă la dispoziția alianței întregite, care căștigă

desce cărtă, începură a face planuri de îmbogățire. Joșca dicea, că scoțând cloca lor 20 de pui, căci atâtea ouă pusese sub cloacă, vor avea cu timpul tot atâtea găini pe cari vândându-le vor căpeta 20 de zloți. Pe banii aceia vor cumpăra căruș și cal și mergând la oraș nu vor mai merge pe jos, ca alți sărântoci. Așa dicea Joșca și așa avea să se întemple, dacă nu se va suci tréba altmîntrila.

— Să sci Joșcă dragă că având noi cărușul și calul nost nici pe unde e la del nu mă cobor din căruș, dise muierea.

— Ba tu să te cobori, că dóră nu o să omorim calul

— Ba eu nu mă dau jos ori ce va fi

— Ba tu se faci cum dic eu.

— Nu poruncesci numai tu la căruș.

Unul dicea o vorbă mai împungăce ca celalalt, până în cele din urmă ajung la cărtă; ba chiar și la bătaie. Cum se băteau ei picară preste cloacă și o sdruncină cu ouă cu tot.

Iată cum din puțin ajungi la ni mica. Com. de I. Bota.

ast fel o armată de aprópe 400,000 de ómeni pe picior de război.

Comandantul armatei româno-bulgare ar fi M. S. regele Carol, care și a probat înaltele-i calități de beliduce în șanțurile Plevnei.

Diarele rusești „Novoie Vremia” și „Novosti,” inspirate de ministrul plenipotențiar al Serbiei în Petersburg, au declarat că lumea s'a săturat de farsele familiei Obrenovici care au adus Serbia la marginea prăpastiei. Obrenovicii au pierdut încrederea poporului sârb, încrederea indispensabilă pentru ori ce domnie și poporul sârbesc ar face bine, dacă ar convoca o mare adunare generală și ar detrona pe Obrenovicii.

Presa rusescă pune acum pe față candidatura la tronul Serbiei a prințului Arsenie Carageorghevici; ér în Belgrad radicalii nu mai ascund tențiile lor antidinastice și invită pe Milan să plece imediat din Belgrad, dacă nu vrea să fie depărtat cu forța împreună cu fiul său.

Milan nici n'a luat în seamă acest avertisment, ci a dat ordin să se aranjeze conacul din Niș, de óre-ce el e hotărât să se muta acolo pentru că mai mult timp vrea să fie aprópe de capitala Serbiei, să privească liniștit desfășurarea evenimentelor și eventual, când trebuința va cere, să vie în ajutorul fiului său.

Ex-regele Milan are mare încredere în concursul armatei și pentru ca s'o căștige mai mult pe partea s'a, a luat măsuri ca lefurile ofițerilor, cari n'au fost plătite de mult să se plătescă imediat cu procentele legale, apoi a înaintat mai mulți ofițeri de încredere și a invitat în mod confidențial pe ofițeri să se pórte mai omenesce cu soldații, ca astfel să pună capăt eventualelor desertări în masse.

Celălalt sprijin puternic, care inspiră mai mult curajul lui Milan față de presa rusescă, este tripla alianță și în special concursul ministrului austro-ungar și al ministrului Engliției.

Măsurile de protecționism ale Franței și Italiei au dat ansă ca celelalte state europene mari și mici să încheie tratate comerciale pentru a-și asigura astfel interesele lor economice.

S'au început negocierile la Viena pentru încheierea unei convenții comerciale între Austro-Ungaria și Rusia. Din încheierea convenției cu Rusia vor rezulta mari avantajii pentru industria austriacă atât de decădută în anii din urmă din cauza războiului vamal cu România.

Marile fabrici de postavuri din Galiția și Moravia au fost crud isbite în timpii din urmă și guvernul din Viena nu putea să remănă surd la plângerile industriașilor și ale lucrătorilor întrebunțați la aceste fabrici.

Avantajii va avea și Rusia în urma acestei convenții. Exportul de vite din Rusia va crește în mod considerabil, cu atât mai vîrtos că piețele din Austria sufer foarte mult de lipsa unui comerț animat de vite, care ar face să mai scadă prețul vitelor și în special al cărnurilor.

Ungaria special nu va avea nici un avantaj din încheierea convenției cu Rusia. Din contră desavantajele ei vor fi însemnate și comerțul ei de cereale, și de vite va suferi o concurență periculoasă din partea Rusiei. Și totuși tratatul cu Rusia se va încheia, căci Ungaria este angajată de a face acest sacrificiu pentru industria austriacă.

Austro-Ungaria a încheiat cu Germania acum trei ani o convenție onerosă pentru industria austriacă, dar foarte favorabilă comerțului de cereale și de rinători al Ungariei. Prin această convenție, industria austriacă a fost respinsă chiar și din piețele ungare de către industria germană. Pentru a compensa pierderile suferite

de industria austriacă, guvernul unguresc a admis în principiu, pe atunci încheierea unei convenții cu Rusia, reșimându-și dreptul a impune câte-va tace protecționiste asupra unor produse îndigene.

Telegrama * din * Londra anunță, că regina a primit demisiunea d-lui Gladstone, primul-ministru al Angliei.

După sfatul bătrânului ministru, regina a chemat la Windsor pe lordul Rosebery, ministru de externe, care s'a declarat gata a lua succesiunea d-lui Gladstone

E probabil până acum că nu se vor face decât două numiri nouă în cabinetul al cărui președinte va fi lordul Rosebery.

Sir Morley va deveni leaderul partidului liberal în camera comunelor.

Retragerea lui Gladstone s'a făcut din cauza vârstei înaintate.

Aspirațiunile naționale-politice ale românilor din Ungaria.

(Urmare.)

În urma acestei ultime dispozițiuni în pracsă secuii, ca națiune de stat, (ständische Nation) și majoritatea magiarilor din comitatele ardelenice „ajung mai ușor la sufragiu univerval, precând românii în majoritatea lor precumpănitoare sunt ținui departe de urnă”. Peste 60.000 de alegători din Ardel își exercită dreptul de alegere numai pe baza îndreptirii lor de mai înainte, pe când numărul celor ce aleg numai pe baza dreptului electoral ajunge numai la 15.000—20.000. De aci provine, că în comitatele locuite de români l deputat se vine pe 50.000 până la 60.000 de locuitori, precând pe pământul secuiesc tot câte 4000—5000 de suflete trimit câte un deputat în dietă.

Acesta e cu atât mai dureros și greu pentru români, cu cât ei „fac a 3-a parte din populațiunea Ardelului, în același raport sunt și proprietari de pământ, și în același raport contribuiesc și la sarcinile (spesele) publice. Susținerea legii electorale speciale pentru Ardel (art. de lege ardelenesc II dela 1848) partidul național român o consideră ca o întreprindere nepatriotică și incompatibilă cu demnitatea unui cetățean al statului”; și partidul cere „ca alegerile să fie libere și dreptul electoral iust” și declară, că pe cât timp legile nedrepte și „violentele” la alegeri sustau „pentru români nu există loc în internul vieții constituționale a statului ungar nici în corpul reprezentativ al aceluia”. De aceea „alegătorii români din Ardel și Ungaria au hotărât și decretat a persista în abstenență pasivă față de parlamentul din Budapesta...”

Înainte de a trece eu la cercetarea reală a plângerilor aduse contra legii electorale, fie-mi permis a pune în lumina lor avérată câteva date statistice ale partidului național român.

Încă în partea prima a acestei lucrări am îndigetat asupra comentariului lui G. Barișiu făcut la programul dela 1881 a partidului național. În acel comentariu se cuprinde și aserțiunea, că Uniunea Ardelului cu Ungaria a avut mai ales scopul, de a împedea progresele și dezvoltarea românilor pentru ai preda astfel tot mai mult „absorbirei din partea magiarimeii”. Cum stau însă lucrurile în realitate?

După plângerea românilor ar trebui să presupunem, că în mișcarea populațiunii, la românii din Ardel s'ar observa dela 1868 încóce un regres óre care, sau cel puțin o opăcire.

Datele statistice ne-arată însă chiar contrariul. Poporul românesc din Ungaria și Transilvania numeră în întregimea sa, după numărarea dela 1880, cu care ocaziune naționalitatea a fost însemnată după limba maternă, 2,325,838 suflete. La 1890 numărul s'a ridicat la 2,591,947; adică populațiunea românescă din Ungaria a crescut cu 11.44%. Acesta a fost, după magiari cea mai mare creștere între toate naționalitățile țerii. Ceeace privește în special părțile ardelenesci, cele 16 comitate numérau la 1880 o populațiune românescă de 1,186,154 suflete, ér la 1890 cu 7.65% mai mult.

Prin urmare, în loc de „o succesivă absorbere” se observă o creștere însemnată a elementului românesc, — creștere, care pe lângă totă însemnată emigrare a românilor în regatul vecin, și anume în Dobrogea, întrece mai de două ori preste înmulțirea sașilor din Ardel (3.98%)

La tot cazul însă e neobicituit, dacă acum în alte privințe, tot aceeași acuzatori, pretind pentru români cifre în proporțiuni foarte mari.

(Va urma.)

Noutăți.

Concert. Duminecă séra sala dela Musikverein era plină îndesuită de publicul doritoriu să asculte producțiunea virtuósei violonceliste, a d-șorei Leontina Gärtner (Grădinariu) și publicul a avut o séră de tot plăcută. D-șóra Gärtner, care e „neîntrecută” în manauarea arcului pe violoncel, a cântat atât de perfect, încât a stors nu numai aplause entusiaste, ci admirațiunea ascultătorilor. Dênsa a fost pârtașe de mari ovațiuni. Desteritatea cu care pórta arcul, poziția ce o a observat și siguranța, cu care a executat piesele dovedesc o scólă înaltă. Testimoniul, ce i l'a dat prof. dl Popper de „violoncelistă neîntrecută” s'a dovedit pe deplin. S'a produs cu 6 piese anunțate în program și a avut bunăvoința să delecteze publicul, care nu mai voia să părăsescă sala, cu o piesă neanunțată: „Andacht”. Culemea concertului s'a manifestat la pct. 4. „Adagio” de Schumann. Acórdele ce le scotea cu atâtea farmec pe violoncel erau și manifestațiuni launtrice: d-șóra Gärtner simția, ceea ce cânta și cu dênsa simția întreg publicul, care fermecat de puterea arcului părăia transportat în regiuni fericeite.

D-șóra B. de Riesenberger a cântat excelent. Dênsa posedă o voce puternică și frumoasă, de asemenea s'a distins d-șóra Sóos pe pian. Acompanierea la pian a făcut-o dl de Heldenberg, cunoscut publicului sibiian ca excelent pianist.

O parte însemnată din reușita strălucită a concertului se cuvine d-lui prof. George Dima, carele a știut să aranjeze atât de bine lucrurile.

Esamen. La esamenul de calificățiune învățătorească, ținut la institutul pedagogic gr. or. român din Arad sub presiunea Prea Sâncției Sale, părintelui episcop Ioan Meșian, Marți, Miercuri, Joi și Vineri în săptămâna trecută s'au prezentat 30 de candidați, — dintre cari au prestat cu succes esamenul 19.

Bombă în dieta ungară. În zilele din urmă întreaga capitala Ungariei a fost în mare fierbere. Se anunțase, că în edificiul, unde se ține dieta, pe treptele biroului stenografilor s'a găsit o bombă. S'a și găsit în adevăr un obiect, care sămenea cu o bombă și care cu multă precauțiune a fost transportată spre analizare. S'a constatat în fine, că vasul conținea țărițe de ferestreu, prăsiera e cu puține elemente aprindătoare și cu o fluiditate asemenea uleiului dar că exploziunea ar fi fost imposibilă, deore-ce elementele nu erau explozibile. Gluma acesta a băgat multă frică în populațiunea Budapestei.

Academia română. În ședința din 4/16 l. tr. s'au făcut următoarele lecturi: Gr. Stefanescu: Despre originea oxigenului din atmosferă; I. Bogdan: Bartolomeiu Koptar, o pagină din istoria filologiei române; Gr. G. Tocilescu: Din istoria română a secolului al XV. Sesiunea generală se va deschide în 15/27 Martiu, după miédăși la 1 óra. Biroul a și convocat membrii. Se va face și recepțiunea dlui Sp. Hareți, membru ales înainte de doi ani în secțiunea științelor în locul lui Bacaloglu.

O serată dansantă la curtea din România. A treia serată dansantă a curții române a avut loc la 28 Februarie n., fiind de față peste 700 persoane din societatea alésă a capitalei. La órele 9 sala fiind plină, dansul începă cu „Pavana”. Ușa din dreapta se deschise și apărură dansând AA. LL. RR. principele Ferdinand și principesa Maria în capul colonei, precedați de celelalte părechi. A. S. R. principele Ferdinand era îmbrăcat într-un costum de muschetar (Ludovic XIII.), ér' A. S. R. principesa Maria

în costum de marchisă (Ludovic XIII.); ajunși în mijlocul salei se formară patru careuri. După „Pavana“ s'a dansat „Menuetul“, care a produs un efect admirabil asupra celor-ce priviau grațiile și bogăția de costume a fiecăruia. A. S. R. principele Ferdinand, îmbrăcat în costumul de oficer al gardei imperiale (de pe timpul împăratului Frideric cel mare) a dansat cu domnișoara Carp. După aceasta a urmat dansul „la Vilegeoise“, la care a luat parte 16 părechi, între care și A. S. R. principesa Maria, care purta un splendid vestiment de țerancă germană (paysanne de la forêtte noire), er' d-șorele purtau deferite costume slovace, svedeze, germane, spaniole, tiroleze etc. Personele, care n'au luat parte la aceste dansuri erau așezate: dăminele pe lângă colonada, pe scaune, er' la spate domni. În partea despre sala tronului, încușgiurată cu flori era așezată orchestra. La dreapta M. S. regele, încușgiurat de casa civilă și militară, corpul diplomatic, domni minștrii ai țerii etc. Această serată, a cărei reușită a întrecut toate așteptările, a lăsat o frumoasă amintire persoanelor prezente. Era un adevărat vis pentru privitori. Grațiile, costumele, chipurile drăgălașe și parfumurile îmbătătoare te transportau într'o altă lume. Printre privitori s'au putut observa: toții ministrii țerii cu dăminele, aprăpe întreg corpul diplomatic cu dăminele, contele de Leyden, noul ministru pleniponteuțiar al Germaniei, primarul capitalei, d-na și dl generalu Manu, președintele senatului și mai multe alte persoane ale lumii oficiale și neoficiale. Bufetul foarte bogat, adevărat bufet regesc, a fost asaltat de mai multe-ori. Serata s'a isprăvit cu dansul „la Viliageoise“ „Sërba“ și apoi „Hora“ la orele 2 trecut. M. S. regele în tot timpul acesta a binevoit a se întretin în modul cel mai afabil cu fiecare din persoanele prezente.

Volnicii. Comisiunea administrativă a comitatului Solnoc-Dobëca a adresat Consistorului decesan gr. cat. din Gherla o scrisore, despre care am făcut amintire în prim arcolul din nrul ultim și în care cere, că până la 15 Octombrie a acestui an să delature din post pe 56 învățatori din acest comitat, sub cuvânt că aceștia nu ar fi în stare de a propune limba magiară; în locul lor să pună apoi alți învățatori, sau cel puțin ajutori ca să scie bine ungurese.

Cununie. Duminecă d. a. în 4. Martiu n. c. și-a serbat cununia în biserica noastră gr. or. din Sibiu-cetate dl Septimiu Albini, cu d-ra Aurelia Roman, fca fostului director executiv al „Albinei“, Visarion Roman.

Confiscare de puscii. „Gaz. Trans.“ Primimesc scirea, că comunele din jurul Simeriei (Piski) și Deve sunt cutreerate de gendarmi, cari confiscă puscile și ori-ce fel de arme de prin casele țaranilor români, fără nici o considerație. Scim, că astfel de confiscări s'au fă ut și prin comunele din munții apuseni, la ordinul fișpanului din Aiud, pe motiv că țeranii din munții apuseni atacă pe păzitorii pădurilor și „fură lemne“. Ei bine, această nu se poate dice despre țeranii români din ținutul Simeriei — și totuși confiscarea de puscii se face cu multă volnicie. Scopul e vedit. Domnii dela cârma comitatelor voiesc, ca prin o astfel de apucătură rău aleasă, să însinue pe români, că au intențiuni de revoltă.

Zilele critice ale anului 1894. Cea ma critică și a anului, ce o desemneză Rudolf Falb, este 30 August. Apoi urmëză gradat: 20 Septembrie, 20 Februaru, 21 Martie, 1 August, 6 Aprile, 5 Maiu, 28 Octombrie. Ca zilele critice de a două categorie, desemneză Falb zilele de: 7 Martie, 14 Octombrie, 20 Aprile, 3 Iulie, 15 Septembrie, 4 Iuniu, 12 Decembrie și 5 Februaru. Și pentru că în ziua de 15 Septembrie va fi eclipsă de lună, se poate ca această și să între în categoria I-a de zile critice; de a 3-a categorie numesc Falb pe cele din 16 August, 27 Novembre, 19 Maiu, 7 Ianuaru, 17 Iuliu, 27 Decembrie și 18 Iuliu.

Invitare. Tinerimea română din Sas-Sebeș invită la „Petrecerea cu joc“ ce se va arangia Sâmbătă la 10 Martiu 1894 st n. în sala restaurațiunei „Stolz“. Inceputul

la 8 ore s'era. Prețul intrării de persoană: 60 cr. Dăminele sunt poftite a se presenta în toaletă de promenadă ori în costum național. Venitul curat e destinat în favorul fondului reuniunei rom. de cântări din loc.

Cântul în scola poporală.

(U mare din Nr. 16.)

Scriem pre do cu pătrare de vre-o opt ori și arătăm cum trebuie să se intoneze în loc de un do de două ori, er cu brațul indicăm numai odată. Elevii încă au să facă asemenea până să deprind binișor. Acum facem simțibilă lipsa unei alte forme de note, căci pătrarul nu are acel timp repede și că trebuie un semn care să arete că pre do se-l cântăm de două ori până indicăm odată cu brațul. Când au observat această elevii, atunci înlocuim pătrarele cu optimi; deprindem numirea, raportul lor cu pătrarul și întonarea corectă la indicarea măsurii. Tot-așa înlocuim și celelalte eserciții.

Pentru cunoșcerea pauzei egală cu optimea, va urma învățatorul în modul arătat la cunoșcerea pauzei de doime, stergând câte o optime și înlocuindu-o cu o pauză egală. Urmëză esercitarea lor împreună cu formale cunoscute până acum spre care scop eserciții cât de multe, să va propune și vre-o cântare în care să obvie și optimi.

După cele șise, cred că e de prisos a mai descrie și modul purcederei la cunoșcerea șes predecimelor și a pauzei egală cu această formă de notă.

Punctul fiind jumătate din valoarea notei după care este pusă, explicarea și deprinderea lui se poate face tot prin contragerea unimelor. Spre scopul acesta folosim tot esercițiile compuse pentru cunoșcerea formelor de note descrise la anul al II cu aceea deosebire, că în loc de doi timpi punem acum în măsură trei. Le cântă odată elevii necontrase, după aceea tot câte trei note împreună și le percurgem și astfel întrebăm: două pătrare contrase cu ce sunt egale? Ce putem pune în loc de aceste două pătrare? Doime. Învățătorul pune doimea în totă măsura în locul primelor două pătrare. Apoi pentru înlocuirea notei a treia va spune, că să obicinuesc a să pune un punct, care înlocuesc pătrarul al treilea.

Pentru a cunoșce punctul folosim întâiu pătrarele, după aceea doimea pentru a cunoșce punctul pus după nota întregă, optimele pentru a cunoșce punctul după pătrar și șespredecimile pentru punctul pus după optimi. Acuma face reasumarea, că în loc de ce s'a pus punctul când am contras pătrarele? în loc de ce când am contras doimile etc. și spunând și aceea, că acestea sunt jumătate din valoarea notei, după care este pusă. De aci deducem regula: „punctul are jumătate valoare din nota, după care este pusă“. Urmëză esercitarea.

După grupa această de eserciții pentru a deprinde punctul propunem și vre-o cântare, sau chiar două. Dic două, căci elevii prin deprinderile de cetire amintite mai nainte, trebuie să fie într'u atâta deprinși, încât ei de puterea lor să fie în stare a învăța cântecul. De aceea observ. că învățătorul acum nu va mai cânta cântecul înainte, ci va pune pre elevii să cetescă textul, să-l esplice și după aceea numai vor încerca elevii a cânta și cântecul. La prima încercare pot să cânte și numai cu la melodia, și după aceea cu textul. Învățătorul are rolă pasivă aci; observările eventuale le face la fine spunându le și timpul precum și nuanțele unde au să cânte mai tare sau mai încet.

Prin această purcedere deprindem scolarii să umble pe picioarele lor proprii și să pregătesc pentru viață unde nu vor avé pre nimenea să le

cânte cântarea înainte. De aceea mai puține eserciții de solfegiat și mai multe cântece ne este scopul nostru.

XVI. Măsura.

Parte pentru a completa cunoșcințele elevilor despre măsură, parte a le face cunoscută noțiunea măsurii și a pricepe însemnătatea numerilor aflători la inceputul fiecărei melodii în mod ușor le vom atrage atențiunea asupra măsurii în următorul mod.

Scriem pe tablă un esercițiu, în care obvin în măsură câte două note de jumătate. Acum întrebăm, că ce fel de note se află aci, câte note sunt în fie-care măsură? Măsura, în care să află două doimi, să numesc măsură de două doimi. Prin întrebări folosite bine esercităm această regulă.

Pentru a cunoșce măsură de $\frac{2}{4}$ ne folosim de un esercițiu scris pe tablă cu pătrare și prin întrebări ca mai sus vom deduce regula: măsură în care să află două pătrare să numesc măsură de două doimi.

Tot în modul acesta să vor intui și deduce regulile cu privire la măsura de $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{6}{8}$. A folosi măsură de $\frac{1}{2}$, $\frac{12}{8}$ etc. adecă cele compuse din acestea, deore-ce nu prea obvin nici în manuale destinate pentru școlele superioare sunt și de prisos a le tracta aci. Ca însă elevul, când ese din scola totuși să nu fie frapat de vederea acestora să vor aminti în anul al VI-lea cu ocaziunea reasumării cunoșcințelor teoretice câștigate în decursul celor 5 ani. Învățătorul deci acum odată nu va folosi astfel de măsuri, să rămână pre lângă esercitarea măsurilor simple.

La inceputul esercițiilor să va pune de acum înainte pe portativ numărul măsurii. La note s'a obicinuit ase arêta măsură prin frângerica: $\frac{2}{4}$, $\frac{4}{8}$ etc. adecă numărătorul arată valoarea unimilor. Noi vom pune deci numai numărătorul, er' unimitorul au să-l afle elevii. În anii din urmă vom folosi însă forma obicinuită.

(Va urma.)

O nouă bancă poporală.

Românii din Șoimuș (comit Bistrița Năsăud) cu mai mulți inteligenți din jur, au luat hotărîrea laudabilă de a întemeia o bancă poporală în Șoimuș. Mai la vale publicăm prospectul esmis de comitetul fundator, aducând la cunoșcință că aceia, cari vor voi să se facă acționari, au să trimită după fiecare acție subscrisă 10% din nominal, la adresa dlui I. Marian Băciu cassar provisor în Șoimuș (S Soly mos, n. p. N. Sajó) Prospectul e următorul:

Prospect pentru înființarea unui institut de credit și economii în Șoimuș sub numele: „Șoimușana“

1. Scopul societății este a desvolta spiritul de economisare și a procura locuitorilor de toate clasele, cu preferință poporului țeran agricol, creditele trebuincioșe.

2. Societatea se înființeză pre timp nederterminat cu un capital de 25,000 corone, care se împarte în 500 de acțiuni de câte 50 corone.

3. Subscrierea acțiunilor se încheie cu ziua de 20 Aprilie a. c.

4. La subscrierea acțiunilor sunt a se depune 10% din valoarea nominală a acțiunii, adecă după fie-care acțiunea câte 5 corone; la 30 de zile după adunare generală constituantă iară 20%; restul capitalului de acțiuni se va solvi în urmarea provocărilor direcțiunei, însă provocarea nu poate urma în rate mai mari de 10% și în perioade mai scurte de două luni de zile.

5. La subscrierea după fiecare acțiune este a se solvi 2 corone ca contribuire la spesele de înființare.

6. Membrii fundatori își susțin dreptul de a alege prima direcțiune pre cei 3 ani de întâiu.

7. În cas când s'ar subscrie mai mult de 500 acțiuni, atunci reducțiunea se va efeptu așa, că dela fie-care acționari, care a subscris mai multe acțiuni se va detrage

câte una acțiune, și această procedură în cas de lipsă se va repeta, până când va fi redus numărul acțiunilor la 500, în cas, dacă ar trebui detrage mai puține acțiuni decât face numărul acționarilor, atunci va decide sôrtea.

Dat în Șoimuș, la 20 Februaru 1894

Comitetul fundator:

Dr D. Ciuta avocat în Bistrița; Dr Gayril Tripon avocat în Bistrița, Dr. George Linul cand. adv. Bistrița, Dionisiu Login cand. adv. Bistrița, Ioan Băciu preot, Basiliu Băciu învățator în Șoimuș; Vasile Băciu econom în Șoimuș; Ioan Marian Băciu econom în Șoimuș; Victor Băciu econom în Șoimuș; Samoilă Luca econom în Șoimuș; Grigorie Băciu econom în Șoimuș.

Convocare.

P. T. Domni membri din comitetul central al „Reuniunei învățătorilor gr. or. rom. din districtul Sibiului“ se invită prin această la ședința, ce se va ține Vineri în 25 Februaru (9 Martiu) a. c. la orele 11 a. m. în seminarul „Andreian“ din loc.

Sibiu, 5 Martiu n 1894.

Biroul comitetului.

Bibliografic.

Din „Lumea ilustrată“, București (Hotel de France Nr. 8) a apărut broșura 9 Nr. (17—19) din anul II cu următorul sumariu:

„Turnați-mi vin“, poezie de I. N. Roman. — „A mea este resbunarea“, roman (urmare). — „Taină“, după celebrul sonet al lui D'Arvers. — Legenda crinului alb“, poezie de Grigori N. Laz. — „Ce am?...“ poezie de Const. Z. Buzdugan. — „Ideal“, de Anton Bacalbașa. — „Vestala“. — „Onore și datorie“ roman (urmare). — „Tit Maiorescu“. — „Un cântec“ triolete de Dem. Moldovan. — Charles Gounold“. — „Și asta e!“ traducere liberă după Strom, de G. N. Laz. — „Truda morței“, fragment de Elena D. O. Săvastos. — „O nopțe teribilă“, traducere de Violange. — „Hunii“. — „Două sêri“, novelă de Wagner, din literatura rusescă. — „Primul sextet din Bêrlad“. — „Felurimi“ (Firmă caraghioșe etc. etc.) — „Comora casei și a familiei“ (sfaturi folositoare). — În text se află 8 ilustrațiuni esecutate escelent.

„Vatra“ noua foie ilustrată pentru familie în editura librăriei școlilor C. Sfetea București a apărut Nr. 4 cu următorul cuprins: Straturi în poezia noastră poporală, de V. Onițiu; Acasă, poezie de T. Dușescu; Două surori novelă de I. Rusu Șirianu; Vecinic, poezie de Elisabeta M. Ionescu; Mara, (urmare); Resbunare de Carmen Sylva, trad lib. de I. L. Caragiale; Uciderea Domnului Tudor, poezie de V. D. Păun; Andreiu Mureșianu (portret și biografie); Ursarii de St. Besarabeanu; Ștefăniță-Vodă, poezie de G. Coșbuc; Feliu de feliu, Ghicitori etc. În text sunt vre-o 8 ilustrațiuni esecutate cu multă artă. Abonamentul costă 12 fl, la an.

„Gramatica istorică și comparativă a limbei române pentru cursul superior“. Această este cartea cea mai nouă pe terenul instrucțiunei didactice, carea a ieșit de neobositul profesor de limba română Ioan Manliu. Cartea este a 11 lucrare a d sale pe acest teren și e cu atât mai importantă, cu cât se scie, că la noi români nu există încă o astfelu de lucrare și se recomandă din toate punctele de vedere. Ea cuprinde 472 de pagini, 8° mare. Pe lângă o introducere instructivă în care vorbesce despre: nascerea limbilor, limbile neo-latine, limba română etc cartea e împărțită în trei mari capitole. Capitolul prim tracteză despre fonetică; capit. II despre morfologie și capit. III despre lexicologie. Aparițiunea ei a produs favorabilă impresiune și recenziunile bărbăților competenți sunt de tot măgulitoare.

Nr. 123.

[47] 2-3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch in parochia de clasa III Ocolisul mic, protopresbiteratul Lupșei, se escrie concurs cu termenul de 30 zile dela prima publicare in „Telegraful Român“.

Venitele impreunate cu acest post sunt 410 fl.

Informațiuni mai detaiate despre acestea venite se pot lua dela subsemnatul oficiu.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și asterne petițiunile concursuale instruate conform normelor in vigore subsemnatului oficiu in termenul prefapt, și sunt poftiți a se presenta in vre-o Duminecă pentru a-și dovedi desteritatea in cântările și ritualele bisericeii noastre.

Ofenbaia, in 29 Ianuaru, 1894. Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupșei in conțelegere cu comitetul parochial respectiv.

Ioan Danciu, protopresb.

Nr. 166/1893

[44] 3-3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch din parochia de clasa a treia (III) Homorod joseni, tractul protopresbiteral Geoagiu II, se publică prin această concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare in „Telegraful Rom.“

Emolumentele anuale impreunate cu acest post sunt de fl. 41/2 20 cr. —

Competenții sunt rugați a-și inainta cererile de concurs instruite conform legilor din vigore la subsemnatul oficiu in termenul susindicat, de unde pot primi și informațiuni mai detaiate privitoare la parochia vacantă.

Secărëmb-Nagyag 15 Maiu 1893. Oficiul protopresb. gr. orient al tractului Geoagiu II, in conțelegere cu comitetul parochial respectiv.

Sabin Piso sen., protopresb

Nr. 66

[46] 2-3

CONCURS.

Conform ordinului consistorial din 7 Decembre 1893 Nr. 7817/B, pentru intregirea parochiei de clasa a III Hidiș se publică concurs nou

cu termen de 30 zile de dela prima publicare in diarul „Telegraful Român“

Emolumentele impreunate cu acest post de paroch. cari constau din venitele obicnute preoțesci, dau un venial de 465 fl.

Doritorii de a concurge la acest post de paroch, cari se pot informa despre starea parochiei la oficinul parochial și la subscrisul oficiu protopresbiteral au a-și substerne concursesele lor instruite conform regulamentului pentru parochii, in termenul susindicat la oficinul protopresbiteral gr. or. al Turdei, per Gyéres in Agărbiciu

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Turdei in conțelegere cu comitetul parochial respectiv.

Agărbiciu 11 Februaru 1894.

Petru Roșca protopresb.

Nr. 123/1894

[42] 2-3

CONCURS

Pentru îndeplinirea postului de paroch vacant in parochia Booz cu filia Gros, din ptotopresbiteratul tractului Hațeg, pe basa părintescii resoluțiuni consistoriale din 28 Decembre a tr. Nr. 8438. B. — prin această se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare in „Tel. Rom.“

Venitele anuali impreunate ca acest post sunt: 222 fl 50 cr. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post au ași asterne petițiunile lor concursuale, instruite conform normelor in vigore, la subscrisul oficiu protopresbiteral până la termenul provocat.

Oficiul protopresbiteral gr orient al tractului Hațegului in conțelegere cu comitetul parochial respectiv. —

Petroșeni la 4 Februaru 1894.

Avram Stanca, ad.n. protopresb.

Nr 101/1894

[43] 2-3

EDICT.

Iosif Ioachim Fulea gr or. din comuna Reheu, carele de 6 ani de zile și-a părăsit cu necredință fără ca se se scie locul ubicațiunei, legitima soție Elena Ioan Iosif Dancesa tot din Reheu, se citază prin acest edict că in termen de șese luni de zile de la prima publicare, negreșit se se presentese naintea subsemnatului scaun protopresbiteral, căci la din contra procesul intentat de sus numita s'a soție se va pertracta și decide și in absența lui.

Sebeș in 28 Ianuaru 1894.

Scaunul protopresbiteral gr. or. ca for matrimonial de prima instanță. —

Ioan Tipeiu, protopresb

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1893.

Table with multiple sections: Budapesta - Predeal, Budapesta - Arad - Teiuș, Budapesta, gara de vest - Orșova - Verciorova, Cucerdea - Oșorheiu - Reg. sās., Simeria (Piski) - Hunedóra, Brașov - Chezdi-Oșorheiu, Murăș-Ludoș - Bistrița. Each section contains train schedules with columns for train type, time, and stations.

Nota: Orele insemnate in stanga stațiunilor sunt a se ceti de sus in cele jos, insemnate in dreapta de jos in sus. Numerele cele grase insemnă orele de noapte